CHRISTOS VOSKRESE! Pri príležitosti sviatku sviatkov, svetlého Christovho vzkriesenia, dovoľujeme si zaželať Vám, naši vážení čitatelia, priaznivci našich časopisov a darcovia na našu tlač, radostné a veselé prežitie sv. Paschy Christovej.

Redakcia

PRAVOSL. BOHOSLOVECKÁ FAKULTA OZNAMUJE:

Podmienky prijatia na PBF v Prešove na šk. rok 1973/74

Pravosláv. bohoslovecká fakulta v Prešove **prijme na šk. rok 1973/74 uchádzačov o štúdium** na tejto fakulte za týchto podmienok:

a) **Do jednoročného prípravného kurzu pri PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ak majú aspoň 17 rokov, ktorí nemohli ukončiť strednú školu III. stupňa.

b) **Do 1. ročníka PBF** môžu byť prijatí uchádzači, ktorí majú úplnú strednú školu III. stupňa s maturitou.

Vlastnoručne napísanú žiadosť treba zaslať na adr.: Pravosl. bohosl. fakulta, ul. Sládkovičova 23. Priložte tieto doklady: **1. krstný list, 2. posledné šk. vysvedčenie, 3. lekárske vysvedčenie o zdravotnom stave, 4. životopis v dvoch vyhotoveniach, 5. odporúčanie miestneho duchovného.**

Žiadosti sa prijímajú do 30. apríla 1973. Prijímacie pohovory sa budú konať na dekanáte PBF, o čom bude každý uchádzač zvlášť vyrozumený.

Dekanát PBF.

Budúce číslo vyjde 10. mája 1973

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. **Redakcia:** Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené SÚTI 15/8 z 27. 12. 1972.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XIX. — ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI — č. 4/1973

Detská príloha nášho Odkazu

CHRISTOS VOSKRESE! Drahé deti, blahoželám Vám k veľkým sviatkom Christovho vzkriesenia. A hneď si zaspievajme:

Máj, máj, jedlička,
červená ružička,
svätý Juraj vstáva,
zem sa nám otvára,
aby tráva rástla,
tráva zelená,
fialôčka modrá,
všelijaké kvieťa,
nech sa lúky svietia,
všelijaké lupene,
až sa hora zelenie,
je tu zasa jar!

Pritom dúfam, že vonku práve nesneží, čo je možné, ale Veľkonočné sviatky znamenajú, že jar je ozaj tu, nech už to vonka vyzerá ako chce. Niekedy sa ozaj stane, že fialôčka vykukne a my sa nad ňou radujeme, ako by sme ju videli prvýkrát. Christovo slávne vzkriesenie tiež oslavujeme každým rokom, ale vždy je to zázrak, zázrak nový, plný tajomstva, ktoré nás vzrušuje. Sú to sviatky plné poučení. Zoberme Judáša. Za tridsať strieborných zradil svojho Majstra, ale nemal z peňazí radosť, išiel a obesil sa. Ďalší obraz: Christos umýva nohy svojim učeníkom. Je to obraz pokory a podobnej pokory už dnes vidíme málo. Každý chce vyniknúť, vyšvihnúť sa, mať viac, než ten druhý — blížneho a brata svojho nevidí nikto, ten nikoho nezaujíma. A pritom vtedy Isus jasne povedal: „Dal som vám príklad, aby ste i vy činili tak, ako ja vám". **Možno, že sú, alebo budú výnimky, ale ľudia nemajú voči sebe vzťahy také, aké má k nám Isus Christos, a to je chyba. Učte sa vy, deti, pokore a láske k ľuďom, a to i k tým, ktorí vás nemajú radi. Je to hrozne ťažké, ťažké ako kameň, keď niekomu urobíme dobro a on vás poníži na najnižší stupienok. Majte ho napriek tomu radi, lebo to len Pán Boh skúša, či vydržíte. A vydržať, značí zvíťaziť — sám nad sebou, čo je víťazstvo najcennejšie, tým sa upevňuje pevná vôľa. Premýšľajte o tom vo Veľkom pôste.**

Ale už nám zvony hlaholia, otec duchovný a veriaci so sviečkami v rukách spievajú radostné žalmy a piesne o Vzkriesení. Sviatočné nadšenie žiari všetkým z očú. Vstal z mŕtvych! Zvíťazil nad smrťou! Život sa znovu začína. I to Božie slnko žiari a smeje sa na vynovenú jarnú prírodu, ktorá oslavuje svojho Stvoriteľa, oslavuje Vzkriesenie Isusa Christa.

S čistým srdcom Ho oslávte i vy, deti, nech vo vás nebude zlých úmyslov, buďte šťastlivé v šťastlivých dňoch sv. Paschy. Plne ju prežite, celým srdcom.

Voistinu voskrese! Teta Helena

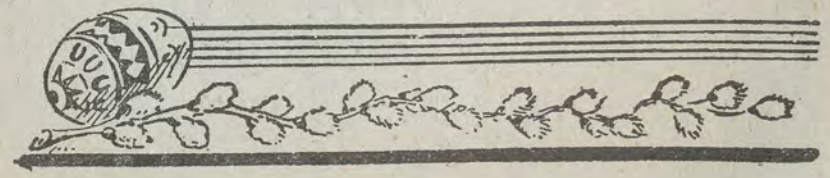

Paschálne posolstvo duchovenstvu a veriacim

Dôstojní otcovia, sestry a bratia!

Christos voskrese!

Vstúpili sme milosťou Božou do slávneho a radostného paschálneho obdobia, ktoré je vyvrcholením cirkevného roku. S pocitmi oddanej vďaky si predovšetkým pripomíname nesmiernu obeť, ktorú za nás a naše spasenie a pre náš život priniesol ukrižovaný a vzkriesený Spasiteľ.

Svojou obeťou a víťazstvom nad smrťou, odvekým nepriateľom ľudstva, Pán náš Isus Christos zvlášť zdôraznil hlboký význam nášho duchovného života. Jeho základom je kajúcny zápas s hriechom, ktorý nás oddeľuje od našich bratov a blížnych a vzďaľuje od nás milujúcu náruč nebeského Otca. Vzkriesenie Christovo nám k tomu dáva milostiplnú silu, aby sme hľadali cestu lásky k človeku a návrat k Bohu. Láska je prameňom všetkého toho, čo je kladné, živé a dokonalé.

Veľkonočný spev nás nabáda, aby sme išli ku Vzkriesenému a pili „nápoj nový“, ktorým je účasť na obeti večere Pána. Spasiteľ ju prvýkrát vykonal na poslednej večeri pred svojím utrpením a po svojom slávnom vzkriesení ju poskytol dvom apoštolom, s ktorými išiel do Emauz.

Svojím zmŕtvychvstaním ukazuje ďalej Vykupiteľ na večné určenie človeka. Pod zorným uhlom večného života máme tu na zemi žiť a pracovať. Aký vznešený je cieľ a zmysel ľudského života, aká vysoká a trvalá je jeho hodnota, zdôraznená zodpovedným konaním!

Nie nadarmo znel prvý pozdrav vzkrieseného Pána apoštolom: „Pokoj vám”. Len pokoj môže zabezpečiť náš pozemský život a všetko naše úsilie. Tento život je veľkým darom Božím, je hrivnou, s ktorou máme verne hospodáriť. Na poli života zasievame semä svojich skutkov a prinášame duchovné plody. Preto vzkriesenie zdôrazňuje význam nášho života. Zo základu svojej viery máme priložiť ruky k duchovnému dielu a k všetkému, čo prospieva ľudskému životu. Pretože uvedomelí kresťania i v našej cirkvi podporujú mierové úsilie a prispievajú obetavo do spoločnej pokladnice blaha všetkých ľudí, k vzájomnému porozumeniu a spolupráci.

Láska, pokoj a spolupráca sú tiež tmelom vzťahov medzi pravoslávnymi cirkvami. Preto nedávna návšteva patriarchu moskovského a celej Rusi Pimena sa pre nás stala prameňom posily a radosti, ktorá naplnila naše srdcia a dala nám ďalšie podnety pre náš duchovný život a nadšenú prácu na cyrilometodejskej brázde.

Drahí naši,
s týmito radostnými pocitmi istoty, viery a duchovného šťastia vám úprimne blahoželáme k tohtoročnému dňu svätej Paschy. Nech ukrižovaný a vzkriesený Pán stojí neustále v strede vášho duchovného a pozemského života, nech vám stále dáva svoju silu na vašej ceste lásky k Bohu a človeku v duchu Jeho večnej blahej zvesti — evanjelia.

Voistinu voskrese!

† DOROTEJ,
metropolita pražský
a celého Československa

† NIKOLAJ,
biskup prešovský

† CYRIL,
biskup michalovský

Sídelné mesto Praha, Pascha 1973.

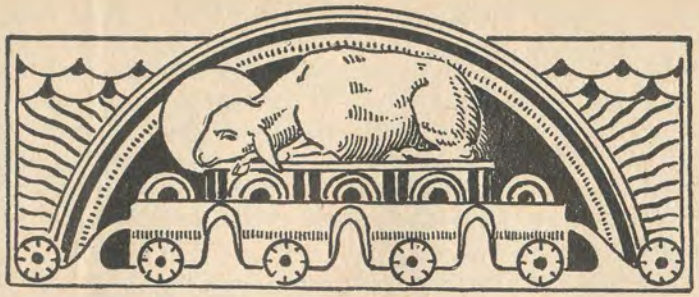

Vzkriesený Baránok

„Ajhľa, Baránok Boží, ktorý sníma hriech sveta“ (Ján 1, 29).

Týmito slovami predstavil svetu Isusa Christa Jeho predchodca sv. Ján Krstiteľ. Nebol však prvým kto takto nazval Spasiteľa sveta. Už starozákonný prorok Izaiáš povedal o Christovi, ktorý mal ešte len prísť: **„Ako baránok k zabitiu vedený bol, ale neotvoril svoje ústa** (53, 7). A toto porovnanie Isusa Christa s nevinným baránkom bolo potvrdené pri vykupiteľskom diele Pána. Od večnosti je Bohom a predsa bol poslušný voči svojmu Otcovi nebeskému a prijal telo ako tichý a poslušný baránok, aby mohol byť obetovaný za hriechy sveta. Jeho pokora, tichosť a miernosť sa najviac prejavili pri utrpení a smrti. Prenasledovali Ho vlastní Jeho krajania, ľudia z národa vyvoleného, ale nepovedal im, aby to nerobili. Postavili Ho pred súd, ale On neprotestoval, neželal nič zlého svojim sudcom, i keď si bol vedomý toho, že v svojej sláve bude súdiť nielen ich, ale celý svet. Keď Ho opľúvali, zosmiešňovali a bili, nebránil sa. Keď sa tŕne hlboko zapichli do čela, nezvolal svoje nebeské vojsko, aby Ho bránilo pred tyranmi. Keď niesol ťažký kríž a padal pod ním, znovu povstal a mlčky kráčal na Golgotu. Prehovoril jedine vtedy, keď zomieral na kríži, aby odpustil lotrovi po pravici a všetkým tým, ktorí Mu ublížili. Slávnostne potom oznámil svetu, že je spasiteľné dielo dokonané.

Tajomstvo, prečo sa Isus Christos nevyhol utrpeniu, prečo ako všemohúci Syn Boží dovolil, aby Ho hriešny Adam ukrižoval, je možné pochopiť len pevnou vierou vo vykúpenie a pokorným srdcom nového Adama. Je jasné, že tým vydal Spasiteľ najväčšie svedectvo lásky k človeku a dal do základu Nového zákona to najpevnejšie a najcennejšie — samého seba. Vtedajší ľudia si

plne neuvedomovali veľkosť svojho previnenia, i keď pociťovali následky svojho pádu, pýchy a neposlušnosti. Zlu bolo dovolené, aby dosiahlo tých najväčších rozmerov, a potom sa pred všemohúcnosťou Božou rozplynulo ako dym. Nenávisť diabla voči Bohu v plnosti sa ukázala celému svetu, aby ľudia poznali, akej hrôzy sú schopní, ak sú v službách zlého ducha, a zasa naopak, aká neobmedzená je Božia láska a odpustenie. Práve na tom najtemnejšom pozadí ľudských skutkov vynikol obraz vzkriesenia v svojej najväčšej sláve a kráse.

Svätý Ján evanjelista píše v knihe Zjavenia: **„Budú bojovať proti baránkovi, ale baránok ich premôže, lebo On je pán pánov a kráľ kráľov“** (17, 14). Zlo bojovalo proti Isusovi tým najhorším spôsobom. Ale prišiel deň slávneho vzkriesenia a bol poznačený Jeho najväčším víťazstvom. On víťazí a získava si i tých najhorších svojich odporcov ako svojich najoddanejších apoštolov a pomocníkov. Pripomeňme si len jedného z nich — apoštola Pavla. Víťaznú silu vzkriesenia daroval svojim učeníkom a vyznavačom, a bola tak veľká, že s jej pomocou otriasli známi i neznámi mučeníci, otroci a **„chudí duchom“** mocným rímskym impériom.

Víťazstvo Baránka vyniká o to viac, že ak si uvedomíme, že celý vtedajší svet bol pod tlakom pohanstva alebo jemu veľmi blízkych starých náboženstiev a relígií, takže bolo možné sa domnievať, že ho pokryjú vlnami hnevu a nenávisti ako rozbúrené more maličký ostrovček. A predsa sa to nestalo. Vieme naopak z dejín, že pohanské kráľovstvá mizeli jedno po druhom a maličká cirkev Christova, ktorá mala ledva niekoľko desiatok tých najoddanejších, rozrástla sa na veľký ostrov, kde neustále nachádzajú ochranu a odpustenie tí ľudia, ktorí hľadajú pokoj pre svoje duše a cestu ku spáse.

Čo sa nepodarilo mocným vtedajšieho sveta, sa nepodarilo ani pohanským filozofom, ktorí si veľmi zakladali na svojej múdrosti a chceli Isusa vytisnúť zo sveta. Veriaci ľudia pokorného a dobrého srdca sú stále pod krížom svojho Baránka, načúvajú Jeho hlasu a posilňujú sa na cestu životom slovom Božím, ktoré obsahuje prostú, ale životodarnú pravdu.

Slová vzkrieseného Christa sú nad všetkým tým, čo ľudí rozdeľuje, lebo sú to slová útechy, pokoja a lásky. Vzkriesený Pán je vždy medzi nami živý, aby sme i my boli skrze dobrý život večne živí. Vstal z mŕtvych Christos, a videli sme slávu Jeho ako jednorodeného od Otca, aby sme i my dosiahli vzkriesenie zo smrti hriechu a bratsky sa objali vzájomne vždy víťaznou Christovou láskou. **Lev Doseděl**

Význam Veľkonočnej radosti

„Kto môže vysloviť veľké skutky Pána, rozhlásiť všetku Jeho chválu?“ (žalm 105,2).

Hľa, nastal u nás veľký a radostný sviatok, deň Vzkriesenia Pána nášho Isusa Christa — deň víťazstva nad smrťou. Najdokonalejšie stvorenie Božské oblečené v tele — človek, spája sa s beztelesnými bytosťami — anjelmi a spoločne chválospevom oslavujú Vykupiteľa nášho Isusa Christa. Teraz sú rozbité okovy smrti, zničené víťazstvo zla a právom sa pýtame: „Smrť, kde je tvoje víťazstvo? Smrť, kde je tvoje žihadlo?“ (I Kor. 15,55). Týmto historickým činom, Pán náš Isus Christos: **„brány medené rozbil a železné zátvory polámal“** (Iz. 45,2), a porazil na hlavu smrť. Už sa nehovorí o smrti, ale o spánku a sne. Do príchodu Spasiteľa nášho Isusa Christa, samotné slovo „smrť“ bolo strašné. Pán po stvorení Adama a Evy povedal: „V ktorýkoľvek deň by si z neho jedol, smrťou zomrieš“ (Mojž. 2,17). Smrťou nevolalo sa iba odlúčenie duše od tela, ale úplná záhuba — peklo.

Sv. praotec Jakub takto hovorí: **„... priviedli by ste moje šediny do hrobu“** (1 Mojž. 42,38). Prorok Izaiáš hovorí: **„... rozširuje hrob svoje hrdlo a otvára ústa svoje ...“** (Iz 5,14), alebo: **„... vytrhol si moju dušu z najhlbšej priepasti“** (Žalm 85,13). Keď Pán náš Isus Christos obetoval sa za nás a svojou Božskou silou vstal z mŕtvych, zničil už samotné slovo **„smrť“** a nahradil ho **„odpočinutím a snom“** — (upokojenijem a snom). **„Náš priateľ Lazár usnul, ale idem, aby som ho zo sna zobudil“** (Jn. 11,11). Ako je nám ľahko niekoho zo sna prebudiť, tak je ľahko Isusu Christu vzkriesiť nás všetkých. Apoštol národov sv. Pavol hovorí: **„... my, ktorí žijeme, ktorí sme pozostali do príchodu Pánovho, nepredídeme tých, ktorí zosnuli“** (I Sol. 4,14).

Ako hovorí sv. Ján Zlatoústy: **„Hospoď náš Isus Christos, svojou smrťou a zmŕtvychvstaním otvoril pre nás brány Kráľovstva Nebeského“.**

Akou zbraňou satanáš porazil ľudstvo, takou zbraňou sám bol

porazený. Deva, drevo a smrť. Devou bola Eva (lebo ona vtedy ešte nepoznala muža keď zhrešila), drevom bol strom poznania dobra a zla, smrť, potrestanie Adama a Evy, vyhnanie z raja... (v pote krvi budeš sa domáhať chleba a nakoniec zomrieš). **Deva, drevo a smrť boli zbraňou porazenia ľudstva, tá istá zbraň bola naším víťazstvom. Deva, namiesto Evy — Mária, drevo kríža a smrť Christova. Drevom satanáš porazil Adama, drevom kríža porazil satanáša Isus Christos.** Drevo zvrhlo človeka do priepasti, drevo kríža zvrhnutých znovu vytiahlo z priepasti. Ako smrť uvrhla do priepasti ľudí žijúcich po Adamovi, tak smrť Isusa Christa vzkriesila všetkých žijúcich pred Ním. **„Kto môže vysloviť veľké skutky Pána rozhlásiť všetku Jeho chválu?"** (Žalm 105,2).

Veľká radosť je na nebesiach z jedného človeka, ktorý prejde z priepasti do večného života keď hriešny človek sa pokajá a vráti sa k Bohu (Lk. 15,7). Aká je potom radosť na nebesiach zo spasenia tak veľkého počtu ľudí, ktorí skrze prijatie Christovej viery a dobrých skutkov, vojdú do večného života? Ako sa nemáme radovať, my kresťania, v tie sväté a slávne dni, kedy sa radujú nebeské bytosti?

V Starom zákone, v čase, keď bol celonárodný sviatok na pamiatku východu Izraelského národa z Egypta, zaklali baránka, jedla sa pascha — v tie sviatočné dni panovala veľká radosť. Ako by nie. Veď boli oslobodení z otroctva egyptského. My dnes máme väčšiu príčinu radovať sa, lebo nás vyslobodil z rabstva nie egyptského, ale z večnej záhuby, nie Mojžiš, ale sám Syn Boží Isus Christos. **„... smertiju smert poprav i suščim vo hrobich život darovav."** Ako už je vyššie spomenuté, že Izraeliti spoločne sviatkovali svoj veľký sviatok so svojimi starešinami, a s nami chce sviatkovať sám Isus Christos: **„... Žiadostive žiadal som si jesť tohoto veľkonočného baránka s vami"** (Lk. 22,15).

Preto máme dbať o to, aby sme uchránili čistotu tohoto sviatku. Radovať sa nielen z toho, že budeme mať hojné jedlá na stole, že po pôstnom zdržiavaní sa mastných jedál a pitia, cez sviatky si vynahradíme, zabavíme sa a pod. Máme sa radovať duchovne. V prvom rade máme vzdať chválu Tomu, kto je príčinou tejto radosti t. j. Vzkriesenému Pánovi nášmu Isusu Christu za Jeho veľkú lásku k nám. Keď sa zamyslíme nad históriou tohto sviatku **„Voskresenia Hospoda našeho Isusa Christa"** a cítime sa pravými kresťanmi, vtedy Veľkonočná radosť bude pre nás väčšia.

„Christos voskres, Christos voskres, radost z neba sja javlajet, Pascha krasna dnes vitajet, radujtesja ščiro nyni, Boh dal ščasťa vsej rodini, Boh dal radost nam z nebes, Christos voskres, Christos voskres".

Juraj Havrila, duchovný

K návšteve Jeho Svätosti patriarchu moskovského a celej Rusi Pimena so sprievodom v Prešove

Bolo veľkou cťou pravoslávnej cirkvi v Československu, že mohla hostiť takú osobnosť, ako je Jeho Svätosť Pimen, patriarcha moskovský a celej Rusi a privítať ho medzi nami v našej vlasti s jeho doprovodom, Jeho Blaženstvom metropolitom kyjevským a haličským a exarchom celej Ukrajiny Filaretom i Jeho Blaženstvom predsedom zahraničného odboru moskovského patriarchátu, metropolitom tulským a belevským Juvenalijom. Bola to udalosť, ktorá ostane dlho v pamäti veriacich a duchovných aj na východnom Slovensku zo stretnutia sa s ním v katedrálnom pravoslávnom chráme v Prešove na modlitbe a duchovných aj zo stretnutia v biskupskej rezidencii vladyku Nikolaja, biskupa prešovského, dňa 3. februára t. r. v Prešove.

Bolo nám príjemné ukázať celú našu vlasť a zvlášť aj náš kraj, ktorý susedí s mukačevskou eparchiou, ktorá patrí pod patriarchát moskovský, t. j. pod patriarchát Jeho Svätosti Pimena. Ukázať náš kraj v plnom rozkvete usilovnej práce a v budovaní krajšej budúcnosti, kraj, ktorý poznal a zažil vysťahovalectvo, nezamestnanosť i hrôzu II. svet. vojny. Mohol vidieť aj so svojím sprievodom, že tu žijú ľudia priateľskí a pohostinní, milujúci Všemuhúceho Boha, svoje presvedčenie — pravoslávnu vieru, obrad a cirkevný ľudový spev i svoju vlasť, kde sa modlíme rovnakým staroslovanským jazykom a rovnako spievame „Hospodi pomiluj". Videli tu usilovných pracujúcich veriacich, ktorí sa namáhajú pre blaho a dobro našej socialistickej spoločnosti, za mier a pokoj i šťastie na celom svete a všetkých ľudí bez rozdielu. Presvedčili sa, že nie nadarmo bola preliata krv ruských vojakov spoločne s československými hrdinami aj za túto vlasť. Tu v prešovskom pravoslávnom katedrálnom chráme sme videli, že nás spoločne spája nielen usilovná práca za krajšiu budúcnosť všetkých ľudí, za mier a pokoj na celom svete, ale spoločne nás spája aj modlitba, pravoslávne presvedčenie, viera naša, obrad a cirkevný ľudový spev.

Zaspievali sme v katedrálnom chráme v Prešove najvyššiemu predstaviteľovi ruskej pravoslávnej cirkvi, Jeho Svätosti Pimenovi, a jeho sprievodu, náš cirkevný ľudový spev, ktorý bolo vidieť, že ich dojímal, zvlášť v tom momente, keď po privítacom prejave vladyka Nikolaj, biskup prešovský, zaželal Jeho Svätosti Pimenovi i jeho sprievodu veľa úspechov, zdravia, požehnania Božieho a všetko najlepšie do budúcna aj celej ruskej pravoslávnej cirkvi Mnohaja i blahaja lita! a preplnený chrám veriacimi s láskou a z úprimného srdca — z oboch našich eparchií, takmer z každej dedinky sme tu videli veriaceho — zaspieval to naše zemplínsko-šarišsko-spišské ľudové Mnohaja i blahaja lita!

O našom cirkevnom speve ľudovom sa vyjadril veľmi pochvalne i sám Jeho Svätosť patriarcha Pimen pri svojej rozlúčke, keď povedal, že ľudový cirkevný spev je v pravoslávnej cirkvi najkrajší a ten sa mu zvlášť páčil v Prešove. Ten spev chceme, aby mali možnosť počuť biskupi, duchovní i veriaci z bratskej ruskej pravoslávnej cirkvi, ktorých milo a pohostinne prijmeme. Štefan Horkaj, duchovný

Privítací prejav

METROPOLITU DOROTEJA, PREDNESENÝ PRI PRÍLEŽITOSTI PRÍCHODU JEHO SVÄTOSTI PATRIARCHU PIMENA DO PRAHY 31. I. 1973 – NA HLAVNOM NÁDRAŽÍ.

Vaša Svätosť, dnes pravoslávna cirkev v Československu prežíva radostné a sviatočné chvíle, keď víta hlavu svojej duchovnej matky – cirkvi. Je to jedinečný fakt v histórii našej cirkvi. A preto srdcia našich veriacich sú naplnené tou neopísateľnou radosťou, akú pociťovala spravodlivá Alžbeta, keď videla v svojom dome a počula hlas pozdravu skromnej Panny Márie. I nás v týchto chvíľach napadajú slová Alžbety: „I otkudu mne sije, da priide". Ako sme si zaslúžili tú vysokú česť, že k nám prichádza patriarcha ruskej pravoslávnej cirkvi. Nenachádzame slov, ako by sme mohli vyjadriť našu radosť. Tu zapôsobila láska, ktorú poznáme podľa skutkov, láska materinská voči svojej duchovnej dcére, našej cirkvi.

V akte tejto historickej udalosti sa uskutočnila naša dlhoročná túžba a horúce želanie – uviesť do našich chrámov so slávou jemu náležiacou hlavu matky – cirkvi, spoločne sa modliť, s radosťou prijať poučenia a osobne prijať svätiteľské požehnanie. Naša nádej sa nám vyplnila. Nič nenaruší našu radosť, ktorá bude prinášať bohaté plody duchovného obcovania medzi našimi cirkvami.

Dovoľte mi, Vaša Svätosť, srdečne privítať Vás v našej krásnej vlasti – v ČSSR – a jej hlavnom meste, v „zlatej Prahe", Vás i Váš sprievod v mene Posvätnej synody, duchovenstva a veriacich i v mene vlastnom. Sú tu predstavitelia štátnej správy, pán dr. K. Hrúza za Ministerstvo kultúry, p. dr. Jelínek, za slovenské Ministerstvo kultúry p. Kmeť, za hlavné mesto Prahu p. Bartůněk a iní, prišli vás privítať, Vaša Svätosť predstavitelia deviatich evanjelických cirkví, bohosloveckých fakúlt, katolíckeho duchovenstva „Pacem in terris", KMK a mnohí iní. Dovoľte mi, Vaša Svätosť privítať Vás i Váš sprievod i v ich mene.

Želáme Vám príjemný pobyt u nás!

Privítací prejav

JEHO BLAŽENSTVA DOROTEJA, METROPOLITU PRAŽSKÉHO A CELÉHO ČESKOSLOVENSKA, PREDNESENÝ PRI PRÍLEŽITOSTI NÁVŠTEVY JEHO SVÄTOSTI PATRIARCHU MOSKOVSKÉHO A CELEJ RUSI PIMENA NA METROPOLITNEJ RADE PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI V PRAHE DŇA 31. JANUÁRA 1973.

Vaša Svätosť, vzácni hostia!

Vďaka Božej Prozreteľnosti mám tú česť privítať a prijať vás v Prahe, Vaša Svätosť, i váš veľadôstojný sprievod, vašich najbližších spolupracovníkov, ktorí sa s vami delia o prácu na nive Božej. V tejto našej budove pracoval až do konca svojich síl nebohý metropolita Jelevferij, po ňom tu pracoval metropolita Ján. Obaja spomenutí moji predchodcovia zaplnili svetlú stránku v histórii pravoslávnej cirkvi v Československu. Pomohli našej cirkvi nájsť cestu z trosiek, dali jej štatutárne určenie a naša cirkev začala rýchlo napredovať k svojej plnej sláve, najprv v teplom materinskom objatí ruskej pravoslávnej cirkvi, neskôr už ako autokeťálna cirkev.

V roku 1964 z vôle miestneho snemu cirkvi som vedenie cirkvi prevzal ja. S bázňou, ale i nádejou v pomoc Božiu som vtedy začínal pracovať. Najprv sa nám videlo, že naša vec ide dopredu v predchádzajúcom tempe, ale skutočnosť bola iná. Nevyspytateľná vôľa Božia mi však uložila ťažké skúšky. Pod ťažkým krížom som nachádzal útechu i posilu v otcovských radách nebohého J. Svätosti patriarchu Alexija.

Nemôžem preto, Vaša Svätosť, Vám urobiť radosť úspechmi, akými sa mohli pochváliť moji predchodcovia na metropolitnej katedre. Rok 1968 nielen silne otriasol našou cirkvou, ale zasadil jej hlbokú, dodnes krvavú ranu. Dňom i nocou som prijímal telegrafické správy z východného Slovenska o tom, ako uniati-katolíci bezohľadne napádajú našich veriacich a duchovenstvo, nedôstojným spôsobom zaberajú chrámy našim veriacim, teroristicky urážajú naše svätyne, pália antiminsy, bohoslužobné rúcha, zhadzovali pravoslávne kríže z veží chrámov a iné.

Jedine Pán Boh a tie múry sú svedkami nášho duševného utrpenia z toho všetkého, čo musela pretrpieť naša cirkev zo strany zaslepených fanatikov. O všetkom ostatnom pomlčím, aby nepadol tieň na našu duchovnú slávnosť. Budeme sa radovať spoločne, že Pán nedovolil našim nepriateľom zničiť Božie dedičstvo. I my spolu so sv. žalmistom hovoríme: „Neumriem, ale budem žiť, vyprávať skutky Hospodinove" (118, 17). Za utrpené urážky nám teraz Pán dovolil spoločne sa radovať z návštevy Vašej Svätosti u nás.

Srdečne Vás vítam, Vaša Svätosť!

Prejav Jeho Svätosti patriarchu Pimena,

PREDNESENÝ V KATEDRÁLNOM CHRÁME V PREŠOVE
AKO ODPOVEĎ NA PRIVÍTANIE – DŇA 3. 2. 1973.

Vaša Preosvietenosť, vážený vladyka Nikolaj,

V Pánu milovaní arcipastieri a pastieri, bratia a sestry!

Prejavujem vám svoju srdečnú vďaku za vrelé privítanie a dobré slová, ktoré prijímame ako svedectvo vašej lásky k svätej ruskej pravoslávnej cirkvi.

Sme vďační Jeho Blaženstvu metropolitovi Dorotejovi, ktorý neľutoval námahy a sprevádza nás na našej návšteve v Bohom chránenom meste Prešove, aby tu spoločne s nami sa radoval z vrelého prijatia. Z celej duše sme vďační všetkým pravoslávnym veriacim, ktorí prišli do tohto svätého chrámu a s láskou sa tu s nami modlia.

Je nám príjemné navštíviť toto mesto, kde niekoľko rokov usilovne pracoval nezabudnuteľný biskup Alexij (Dechterev) a po ňom vladyka Dorotej, terajší metropolita a predstaviteľ svätej pravoslávnej cirkvi v Československu, a kde s úspechom vykonávate vysoké úlohy Vy, Vaše Preosvietenstvo, ako dobrý služobník Boží.

Tu, už vlastne blízko hraníc našej vlasti, cítime zvlášť silne tu spätosť s vami, spätosť duchovnú i ľudskú. Je zbytočné spomínať všetky kultúrne zväzky východného Slovenska s našou vlasťou už v dobách Kyjevskej Rusi. Sme nadšení pevnosťou pravoslávneho obyvateľstva východného Slovenska, ktoré vedelo v priebehu stáročí si zachovať veľké duchovné dedičstvo svätých slovanských prvoučiteľov. Keď listujeme stránkami histórie Prešovska – toho strediska pravoslávia v súčasnom Československu, skláňame sa úctou pred tou oddanosťou svätej pravoslávnej cirkvi, ktorú má tunajší ľud, starostlivo ochraňujúci odkaz svätých prvoučiteľov – Cyrila a Metoda.

Pri pohľade na vás, drahí arcipastieri a pastieri, a na vašich veriacich v tomto svätom chráme, sme hlboko presvedčení, že milosť Božia pomôže i v budúcom vám nielen zachovať, ale i rozmnožiť ten pravoslávny duchovný poklad, ktorý bol vekami starostlivo prenesený a daný potom vám, ako novým strážcom domu Božieho.

Dnes sa modlíme k nebeskému Otcovi, aby upevnil naše sväté pravoslávne cirkvi, pomohol im v službe, ktorú prinášajú jednote miestnych pravoslávnych cirkví a celého rozdeleného kresťanstva. Modlíme sa i za to, aby Pán nám dal silu k práci pre upevnenie mieru na celom svete, aby prestali všetky vojny, ktoré ešte stále prinášajú ľuďom bolesť a utr-

Predseda MsNV v Prešove odovzdáva upomienkový dar Jeho Svätosti patriarchovi Pimenovi.

penie. Modlíme sa za vašu i našu vlasť, za Československo a Sovietsky zväz, za lásku medzi bratskými národmi, prosíme Boha o požehnanie našej práce pre blaho všetkých.

Ešte raz vyjadrujem vám hlbokú úctu, drahý vladyka Nikolaj, za preukázané vami prijatie.

Nech požehnanie našej svätej ruskej pravoslávnej cirkvi bude so všetkými vami, so všetkými Bohom chránenými prešovskými veriacimi! Mnohaja lita!

● *JEHO SVÄTOSŤ PIMEN, patriarcha moskovský a celej Rusi zaslal pravoslávnemu arcibiskupovi Makariovi telegram, v ktorom mu ako hlave cyperskej cirkvi vyjadruje plnú podporu.*

Poznaj pravoslávnu cirkev

PRAVOSLÁVNA CIRKEV V LATINSKEJ AMERIKE

Začiatky pravoslávnej cirkvi v Južnej a Strednej Amerike **sa datujú do 19. storočia.** Boli to predovšetkým jednotlivci, ktorí sa začali usadzovať v krajinách nového sveta. **Hromadný príliv prisťahovalcov z pravoslávnych krajín začína vlastne až po 1. svetovej vojne. Boli to v prvom rade pravoslávni Arabi z antiochijského patriarchátu, ďalej Gréci, Rusi, Srbi, Ukrajinci, Bulhari a Rumuni, ktorí sa usadzovali najmä v Argentíne, ale aj Chile, Brazílii, Mexiku, Venezuele a v ďalších krajinách Latinskej Ameriky.** Náboženský život prisťahovalcov sa sústreďoval v mestách, neskoršie aj vo vzdialenejších provinciách. Prví veriaci, lepšie povedané apoštoli pravoslávia na tomto kontinente, museli prekonávať nemalé ťažkosti. Nebolo chrámov, farských budov a nebolo ani pravoslávnych kňazov. Preto nebolo ani divu, keď duchovní museli prekonávať za veriacimi veľké vzdialenosti. **Tak napr. duchovný Simon Iza z antiochijského patriarchátu vykonával svoju pastoračnú činnosť v Mexiku 80 rokov na území s rozlohou 2 milióny štvorcových kilometrov.** Zomrel vo veku 105 rokov a bol skutočným zakladateľom pravoslávnych farností v Mexiku.

V Argentíne žijú pravoslávni veriaci prisluchajúci pod rôzne jurisdikcie, ale aj napriek tomu medzi nimi vládne pravá kresťanská láska a porozumenie. **Veriaci antiochijského, carihradského a moskovského patriarchátu žijú jedným duchom, duchom sv. pravoslávnej viery.** Tento duch sa prejavuje predovšetkým účasťou na bohoslužbách v chrámoch jednotlivých patriarchátov. Nie sú zriedkavé prípady, že vysviacku na kňaza z carihradského alebo antiochijského patriarchátu prevádza biskup z moskovského patriarchátu alebo naopak, čo je praktický dôkaz jednoty sv. pravoslávia. **V samotnom hlavnom meste Argentíny, v Buenos Aires, jestvuje niekoľko pravoslávnych chrámov. Je to grécky chrám Zvestovania Panny Márie, ďalej sýrsky chrám sv. Georgija, ruský chrám Zvestovania Panny Márie a tiež grécky chrám sv. Michala** vo Vanfile na predmestí hlavného mesta.

Pravoslávna cirkev v Latinskej Amerike **sa stále rozrastá,** čo vidieť aj zo skutočnosti, že v poslednej dobe si iba **veriaci z moskovského patriarchátu postavili tri nové chrámy. Dnes nájdeme pravoslávne bohoslánky takmer po celej Argentíne** napr. v mestách Cordoba, Pasados, Picado Lopez, Picado Japeju, Florentino, Ameguino, Bajo Troncho, Santa Fé, Rosario a inde, v Chile, v Santiagu de Chile, vo Viňa-del Mar a v iných mestách, **ďalej jestvujú pravoslávne farnosti v Brazílii,** Portoricu, Costa Rike a pod. Konkrétnejšie údaje o **počte pravoslávnych chrámov možno uviesť z Mexika, Venezuely, Kolumbie, Ecuadoru a z Karibskej oblasti,** kde je

22 chrámov. Z toto 9 chrámov má antiochijský patriarchát, 7 chrámov má grécke arcibiskupstvo Severnej a Južnej Ameriky v jurisdikcii carihradského patriarchátu, 6 chrámov patrí ruskej pravoslávnej zahraničnej cirkvi. V Latinskej Amerike je 14 pravoslávnych biskupstiev rôznych jurisdikcií, **v ktorých je asi 200 000 veriacich,** ktorých spravuje 15 pravoslávnych biskupov. Presnejšie počty veriacich uvedieme z Mexika, Venezuely, Kolumbie a Ecuadoru, **kde je 28 896 pravoslávnych** veriacich podľa nedávneho sčítania pravoslávnych, ktoré previedli dvaja pravoslávni biskupi, Paul de Ballester, biskup naziansky z jurisdikcie ekumenického patriarchátu a Antoniu Chedraoui, biskup cézarejský, patriarší vikár antiochijského patriarchátu. Antiochijský patriarchát má len v Argentíne 20 farností, 16 kňazov a **asi 50 000 veriacich.**

V poslednej dobe bola zriadená **pravoslávna farnosť v hlavnom meste Kuby, v Havane.** V chráme sv. Konštantína a Heleny boli vysvätení dvaja Kubánci do duchovného stavu a to Julio Dominguez na kňaza a Roberto Rauz na diakona.

Bohoslužobný jazyk pravoslávnych farností v Latinskej Amerike je arabština pre veriacich z antiochijského patriarchátu, gréčtina pre veriacich z ekumenického carihradského patriarchátu a staroslovančina pre veriacich pochádzajúcich zo slovanských krajín, ktorí sú zväčša v jurisdikcii moskovského patriarchátu. Nová generácia veriacich sa postupne asimiluje s domácim obyvateľstvom a zabúda reč svojich otcov. Tiež mnohí miestni obyvatelia prijali pravoslávnu vieru. Z toho dôvodu vynakladá pravoslávna cirkev v týchto oblastiach veľké úsilie na prekladanie liturgických textov do španielštiny, prípadne do portugalštiny. Starostlivosťou antiochijského patriarchátu už **vyšiel v španielštine katechizmus pre žiakov základných škôl, modlitebník pre veriacich, úplný preklad liturgie sv. Jána Zlatoústeho, sv. Vasiľa Veľkého a liturgie predom posvätených darov, ďalej euchológion pre kňazov ako aj populárna príručka dogmatického učenia pravoslávnej cirkvi. Tiež moskovský patriarchát vydal v španielštine Liturgicon pre veriacich moskovského patriarchátu,** čo je uholným kameňom budúcej latinskoamerickej pravoslávnej cirkvi. **Taktiež je v Mexiku vydávaný mesačník Reflejos,** ktorý prináša hodnotné bohoslovecké články a zoznamuje tak inoslávnych kresťanov s pravoslávnou cirkvou. **Mládež Južnej Ameriky je organizovaná v celosvetovej pravoslávnej organizácii Syndesmos.**

Je potešiteľnou skutočnosťou, že na pôde Latinskej Ameriky vznikajú nové vzťahy medzi jednotlivými cirkvami. Možno to badať v častých stretnutiach predstaviteľov, ale aj duchovných cirkvi pravoslávnej, arménskej a rímskokatolíckej. **Latinská Amerika nepozná niečo ako je prevádzanie pravoslávnych do rímskokatolíckej cirkvi prostredníctvom únie. Unionizmus ako anachronizmus zo 17. a 18. stor. je v Latinskej Amerike neznámy.** Každá cirkev si zachováva svoje vlastné tradície a jurisdickiu pri vzá-

jomnej úcte medzi veriacimi tej ktorej cirkvi. V Argentíne sa už stalo skutočnosťou, že na pravoslávnych bohoslužbách sa často stretávajú veriaci a duchovní, ale aj biskupi iných cirkví, napr. cirkvi arménskej a rímskokatolíckej. Toto všetko dáva tušiť, že Latinská Amerika, ktorá nepoznala stredoveké náboženské vojny známe z Európy a nepriateľstvo jednotlivých vierovyznaní, môže byť semenišťom budúcich vzťahov medzi cirkvami podľa zásady **„jednota v pluralite“**.

Záverom možno povedať, **že pravoslávna cirkev v Latinskej Amerike je už známou skutočnosťou.** Jej prítomnosť v juhoamerických krajinách si uvedomuje čím ďalej tým viac ľudí z tohto svetadielu a to predovšetkým vďaka tlači, rozhlasu a televízie. Neprejde snáď nejaká väčšia udalosť v pravoslávnej cirkvi Južnej Ameriky, aby o tom nebolo niečo uverejnené v miestnej tlači. **Pravoslávne bohoslužby sa často prenášajú rozhlasom a televíziou.** Na obrazovkách televízorov sa objavujú predstavitelia pravoslávnej cirkvi. Takýmto spôsobom sa ľud Južnej Ameriky zoznamuje s pravoslávnou cirkvou, ktorú pred pár rokmi niektorí ľudia chceli zničiť v našej vlasti. P. T.

Kňazstvo vo svetle Písma sv. a učenia sv. Otcov

Lenže kňaz musí učiť nielen slovom. On vzal na seba ešte ťažšiu povinnosť: učiť skutkom, životom. Hľa, čo o tom hovoria sv. Otcovia:

Sv. Ignac Bohonosec: **„Snaž sa** — hovorí — **o jednotu, o zjednocovanie, ku všetkým buď benevolentný, neukonaný v modlitbe, nes slabosti všetkých: lebo kde je viac práce a námahy, tam väčší zisk a odmena... Buď stále pozorný, ako služobník Boží, stoj pevne ako kovadlina, keď po nej bijú. Dobrému bojovníkovi patrí prijímať aj údery, ale predsa víťaziť. Uč sa rozumieť okolnostiam doby“**[7].

Sv. Irinej Lyonský: **„...mnohí, ktorí sa považujú za presbyterov (za kňazov), slúžia iba svojim vášniam a hoci vyvolávajú zdanie akoby mali bázeň Božiu, druhých ponižujú, nad ostatnými sa povyšujú svojím „starejšenstvom“ a utajene páchajú zlo“**, preto sv. otec doporučuje stýkať sa s tými, čo **„chránia učenie apoštolov, a vykonávajúc službu presbytera, predkladajú cirkvi zdravé učenie, vedú usporiadaný, nepohoršujúci život na upevnenie a polepšenie mnohých“**[8].

Sv. Ambróz Mediolanský vyžaduje od kňaza aspoň štyri dobré vlastnosti: **múdrosť, spravodlivosť, mužnosť a zdržanlivosť**[9].

Sv. Ján Zlatoústy napísal 6 kníh o kňazstve. On tento stav veľmi vysoko hodnotí. Preto kladie si otázky: **„Akýže má byť ten, kto sa modlí za celé mesto, za celý svet a prosí Boha o zľutovanie za hriechy všetkých, nielen živých, ale aj mŕtvych. On, kňaz, pristupuje pred Boha, akoby mu bol zverený celý svet; on je otcom všetkých: modlí sa za skončenie vojen, prosí o mier, o dobré počasie, o dobrú úrodu, za odstránenie všetkých nešťastí, živelných pohrôm. A keď vzýva o zoslanie Ducha Svätého v čase prinášania nekrvavej obete a stále dotýka sa nášho Vladyku — povedz, kam ho umiestniť? Akúže si od neho žiadame čistotu a zbožnosť? Pomysli, aké by mali byť ruky, slúžiace tomu, aký jazyk, vyjadrujúci tieto slová... Nečudo po tom všetkom, ak aj takí veľkí muži, akým bol apoštol Pavel, ktorý bol povznesený do tretieho neba, a ktorý sa stal hodný Božích tajomstiev (2 Kor. 12, 2), vždy sa strachovali, uvažujúc o vážnosti pastierskej činnosti“**[10].

Ako vieme, sv. Ján Zlatoústy kvôli tomu, že na pastiersku službu díval sa takými očami, ako tu bolo uvedené, zdráhal sa prijať tento vznešený stav. Zrovnáva dušu kňaza s človekom so zviazanými rukami a hodeného divej zveri, aby ho dennodenne trýznila. Toto porovnanie vysvetľuje tak, že kňaz podlieha mnohým pokušeniam — teda tej zveri, ktorá ho má trýzniť, a to: zlosti — buď sa sám zlostí na niekoho, či na mnohých, alebo mnohí sa zlostia na neho; **skleslosti, duševnej depresii, závisti, klebetám, odsúdeniu, lži, pretvárke, hnevu proti ľuďom, ktorí mu ničím neublížili, škodoradosti, ctižiadosti, donútenej lži, pochlebníctvu, nevšímavosti si biednych, poklonkovaniu bohatým, nezaslúženými poctami, strachu, nesmelosti pred silnými a bohatými a premrštenej smelosti k nevinným a biednym a pod.**[11].

Ďalej sv. Ján Zlatoústy dotýka sa otázky hriechov kňaza, ktoré sa nemôžu utajiť a hoci by boli aj neviem ako malé, časom sa stávajú známe širokej verejnosti a zveličené. Uvádza tu príklady o tom, ako mnohí skúsení v mlčanlivej zbožnosti, v pôste a ustavičnej modlitbe, keď boli postavení pred úlohu učiť obyčajný ľud a napravať ich chyby a poklesky, mnohí z nich v tomto smere stroskotali a nepriniesli nijakého úžitku ani sebe, ani veriacim.

Bl. Jeroným odporučuje kňazom nezúčastňovať sa svetských zábav, pohostinstiev. „Ty si kňaz ukrižovaného Christa, ktorý žil biedne a choval

P. I. Nečajev: Praktič. Rukovod. dľa svjaščen. str. 76.

[8] *tamtiež str. 77.*
[9] *tamtiež str. 78.*
[10], [11], [12]; *P. I. Nečajev: Praktičeskoje Rukovodstvo dľa svjaščen. str. 80, 81, 84.*

sa cudzím chlebom... Dbaj na to, aby si nezapáchal vínom, užívaj ho iba zo zdravotných dôvodov" (Tim. 5, 23).[12].

Sv. Gregor Dvojeslov krásne sa vyjadruje o používaní moci duchovného: **„...Nie to nech ťa blaží, že máš určitú moc nad veriacimi, že si čosi viac, ako oni, lež to, že ak si ozaj o niečo viac, tak len preto, že im môžeš byť v niečom užitočný... Na každom mieste vláda je užitočná, ak vládca, či vedúci panuje viac nad svojimi slabosťami, pokleskami, vášňami, než nad podriadenými, podobnými bratmi podľa prirodzenosti. „Viete, že kniežatá národov panujú nad nimi a veliki medzi nimi majú nad nimi moc. Nie tak bude medzi vami, ale ktokoľvek by chcel byť medzi vami veľkým, bude vaším služobníkom, a ktokoľvek by chcel byť medzi vami prvým, nech je vaším sluhom" (Mat. 20, 26–37).**[13]

Sv. Vasil Veľký vo svojom 89. pravidle hovorí o tom, že treba kandidáta na kňaza dobre prešetriť, ako sa chová, aby nebol klebetníkom, opilcom, svárlivým a až tak nech je doporučený k vysviacke.

„Kto po svätom krste bol dvakrát ženatý alebo mal družku, nemôže byť ani biskupom, ani kňazom, ani diakonom, ani vôbec v stave duchovných osôb" (Apoštolské pravidlo 17).

„Ten, kto si vzal za manželku vdovu alebo rozvedenú, alebo hriešnu ženu, alebo otrokyňu či herečku, nemôže byť biskupom, ani kňazom, ani diakonom, ani vôbec v stave duchovných osôb" (Ap. pr. 18).

„Ak manželka kňaza upadne do cudzoložstva, je povinný sa s ňou rozviesť. Ak s ňou žije naďalej, nesmie konať slúženie mu zverené" (Prav. neocez. 8).

„Ak niekto z kléru urazí biskupa, nech je zbavený hodnosti" (Ap. pr. 55). To isté hovorí i IV. všeob. snemu 18. pravidlo ako i 34. pravidlo VI. všeob. snemu.

„Opravdivý pastier je ten, ktorý môže hynúcu ovcu získať a napraviť svojou krotkosťou, nezlobivosťou, starostlivosťou a modlitbou" (Lestvica: Slovo k pastieru, hl. 1, odst. 1).

8. **Podriadenosť** duchovnej vrchnosti je prepotrebnou vlastnosťou dobrého pastiera. Poriadok môže byť len tam, kde je komu rozkazovať i komu plniť rozkazy, teda podriaďovať sa. V opačnom prípade je neporiadok, zmätok, a ak je tento v nejakej organizácii, v spoločnosti, taká nemá budúcnosť.

„Ale vás žiadame, bratia, aby ste znali tých, ktorí pracujú medzi vami a sú vašimi predstavenými v Pánovi a napomínajú vás, a aby ste ich preveľmi milovali pre ich dielo. Majte pokoj medzi sebou!" (1. Tes. 5, 12–13), lebo **„...poslúchať je lepšie ako obetovať a pozorovať na slovo Hospodinovo ako donášať tuk baranov"** (1. Kr. 15, 22), **„lebo vzbura je taký hriech ako čarodejníctvo a svojvôľa ako modlárstvo..."** (v. 23).

---

[13] *P. I. Nečajev: Prakt. Ruk. dľa svjač. str. 85.*

Prešovský biskup Ján Valyi (1882—1911)

Krátky čas bola prešovská katedra opustená, ale rýchlo bol nájdený kandidát na biskupa, kňaz Ján Valyi. Keď sa stal kňazom, bol vymenovaný na farnosť v Soboľče[1]) (str. 168). Nebude pre nás nezaujímavé pristaviť sa pri praxi gréckokatolíckej cirkvi v tejto veci. Vo väčšine prípadov vysvätený bohoslovec bol najprv vymenovaný na úplne pomaďarizované farnosti, hoci by vôbec nevedel po maďarsky. Prax mal získať tu a len po určitom čase mohol byť premiestnený na našu rusínsku farnosť. To vidíme i v prípade o. Valyiho, ktorý tiež pôsobil na maďarskej farnosti niekoľko rokov. Výborne vydržal, dokonca natoľko úspešne, že vzbudil pozornosť ako budúci kandidát na biskupa. Zainteresované kruhy od svojho kandidáta očakávali, že bude kráčať v stopách a podľa príkladu svojho predchodcu, biskupa Nikolaja Tótha. Páni sa však prerátali vo svojich výpočtoch. Biskup Valyi sa cítil byť synom svojho ľudu a patril medzi tých kňazov, ktorý spolucítili so svojím ľudom, ktorí mu chceli pomôcť, keď trpel v biede. K biskupovi Valyimu sa primklo duchovenstvo, ktoré nesúhlasilo s politikou býv. biskupa Tótha. A zradcovia národa zostali zradcami. Biskup Valyi svojím taktom a skúsenosťou ich chcel postaviť na pravú cestu, ale vzbudil tým len pohoršenie politických kruhov, ktoré dobre poznali množstvo nespokojencov v Uhorskej Rusi. Stačí jedna iskrička a vzblkne povstanie. Takáto situácia bola o to nebezpečnejšia, že biskup Valyi stál na strane ľudu. Preto dostal pozvanie do Budapešti k maďarskému predsedovi vlády dr. Tisovi. Nevieme, s akými pocitmi tam biskup išiel, ale je isté, že sa jednalo o otázkach „širokej platnosti", ktoré zostali štátnym tajomstvom. Nie je možné však pochybovať, že tam biskupa pritisli k stene a dali mu na vedomie, že sa odklonil od politickej línie. Biskup Ján využil svoj diplomatický talent, mohol sa i brániť a to i urobil. Urobil tak múdro, že profesionálni politici nemohli zákonne obviniť biskupa ako buriča. Odpovedal na dané mu otázky v tom zmysle, že vie, že Rakúsko-Uhorsko je štát mnohonárodnostný, a „humánne" zákony, ktoré v ňom vládnu pre všetkých, dokonca i pre židov, majú svoje špecifiká.

Ak len Rusíni nemajú mať žiadne práva, musia to pokladať za likvidáciu svojej národnosti a viery svojich predkov. Rusíni bránia svoju vieru s východným obradom a cítia sa byť Rusínmi a chcú nimi aj zostať. Ak by boli prinútení na akúkoľvek zmenu ich presvedčenia, mohlo by to mať neželateľné následky a pobúrenie. Bude azda lepšie nechať ich v kľudu, dať im minimálne národnostné vymoženosti, dať im možnosť kultúrneho rozvoja v rámci ich tradícií, a oni budú plniť svoje povinnosti pre „blaho a rozkvet veľkého Rakúska-Uhorska..." Predseda vlády dr. Tiso však predsa obvinil biskupa Jána z panslávizmu. Na toto obvinenie biskup odpovedal, že si váži svojho postavenia v cirkvi, ale politikou ako takou sa nezaoberá. Bránil záujmy ľudu i svoje, lebo sám z tohto ľudu pochádzal. Nepodarilo sa nám viac nájsť o vlasteneckej činnosti biskupa Valyiho. Je možné, že po jeho smrti boli úmyselne zahladené stopy jeho vlastenectva, alebo mu na spomínanej audiencii pohrozili a on sa vzdal svojej činnosti? Vieme však dobre, že celý život vo svojom vnútri zostal veľkým prívržencom východného obradu, teda za úplné pravoslávne bohoslužby, aké vtedy slúžili v gréckokatolíckej cirkvi. Tých, ktorí svojvoľne skracovali a menili tieto bohoslužby, volal na zodpovednosť a svoje chyby museli napraviť. Biskup Ján Valyi dostal príkaz z Vatikánu, aby pripravil špeciálnych duchovných-misionárov, celebsov (neženatých) a poslal ich pre Rusínov, žijúcich v Amerike. Rád vyhovel, ale namiesto celebsov poslal do Ameriky duchovných s rodinami. Svoje rozhodnutie motivoval tým, že hoci má v eparchii celebsov, pozorne ich preveril a ukázalo sa, že nevyhovujú misijnej činnosti v úplne iných podmienkach — v Amerike — pre svoju nízku kvalifikáciu.

Biskup Valyi mal zdravý úsudok i pokiaľ ide o pravoslávie, ktoré mal rád. Ale železný režim mu nedovolil konkrétne nič podniknúť v prospech zjednotenia uhorských Rusínov s Ruskom a tým aj s pravoslávnou cirkvou. Všetci naši veriaci poznali o. Michala Millého, bývalého biskupa michalovského Metoda, ktorý bol vysvätený na jereja biskupom Valyim. Tento biskup po sebe zanechal svetlú pamiatku, dal vybudovať sirotínec, učiteľský seminár, založil ruské gymnázium v Prešove a dal vybudovať rôzne cirkevné domy[2]).

LITERATÚRA:

[1]) *E. Nedzeľský: Očerk karpatorusskoj literatury, Užhorod, 1932.*

[2]) *Neuverejnené archívne materiály.*

Dr. Vl. Buchta

Jozef Podhradský — štúrovský priekopník pravoslávia (K 150. výročiu narodenia)

„Spomínajte na svojich vodcov, ktorí vám hlásali slovo Božie! Všímajte si dobre, ako sa zakončil ich život a nasledujte ich vieru!"

(Žid. 13, 7).

Na cyrilometodejskú tradíciu bohaté moravsko-slovenské pomedzie zrodilo pravosláviu v 19. stor. dvoch jeho neohrozených priekopníkov: uskutočňovateľa názorov prevážnej väčšiny štúrovcov na pravoslávie ako plnoprávneho dediča cyrilometodejského odkazu, Jozefa Podhradského a obnoviteľa českej pravoslávnej cirkvi vladyku-mučeníka Gorazda, vl. menom Mateja Pavlíka. Obidvaja, i keď bol medzi nimi vekový rozdiel viac ako polstoročia, vyrastali v tom istom zdravom ovzduší neustále sviežich náboženskokultúrnych tradícií veľkomoravského, reformačného a osvietenského obdobia našich dejín, ktoré sú tak charakterstické pre ich rodiská, starobylú Skalicu a rázovitú slovácku dedinku Hrubú Vrbku pri Strážnici, hýriacu nádhernými výšivkami a čarom ľudovej piesne, a vo veku plného rozvoja svojich tvorivých síl otrasno prežívali hlboký rozpor medzi náboženským liberalizmom — slobodomyseľníctvom a ním napádaným pravoverím, z ktorého napokon našli východisko v pravoslávi ako raji svojho srdca, vernom dogmatickým zásadám nerozdelenej cirkvi a majúcom vo všetkom slobodu samostatného vývoja.

Jozef Podhradský, štúrovský mesianista, verný ideálom svojej generácie až do pozdnej staroby, básnik s pravou iskrou geniality, víťazstvo dobra a historickej spravodlivosti nad zlom hlásajúci dramatik, vynikajúci pedagóg a kazateľ, pohotový žurnalista a prezieravý politik, narodil sa v Skalici 19. apríla 1823, z remeselníckej rodiny. Po absolvovaní výborne vedenej latinskej školy vo svojom rodisku, do ktorej chodila celá plejáda zo Skalice pochádzajúcich štúrovcov, študoval nižšie gymnázium v Komárne, kde sa po prvý raz stretol v tamojšom prekrásnom barokovom srbskom chráme s pravoslávím. Čulejšie styky so Srbmi nadviazal za svojich štúdií na chýrnom evanjelickom lýceu v Bratislave s Katedrou reči a literatúry československej, na zriadenie ktorej ako prvý a najštedrejšie prispel sumou päťsto zlatých, predstaviteľ Srbov v Uhorsku Stefan Stratimirović, metropolita v Karlovciach. V čase Podhradského lyceálnych štúdií navští-

vil srbský študentský spolok Čitaonicu metropolita Josif Rajačić, ktorému Ľudovít Štúr pripísal svoj najvýznamnejší jazykovedný spis Náuka reči slovenskej, a sľúbil jeho členom, že zriadi v Bratislave pravoslávnu kaplnku a pošle im stáleho kňaza. Členom Čitaonice bol i Svetozár Miletić, najdôslednejší Štúrov srbský žiak, s ktorým sa Podhradský spriatelil a neskoršie i spolupracoval ako so znamenitým srbským politikom. Pre obidvoch, ako i pre ostatných, bol Štúr podľa vlastných slov Podhradského „oknom, cez ktoré hľadeli s pýchou na celé Slovanstvo a jeho úlohu v dejinách". V družnom prostredí vedu a hudbu milujúcich svojich rovesníkov, v ktorom vznikla druhá slovenská hymna Nad Tatrou sa blýska, zložená začiatkom r. 1844 Jankom Matúškom, keď mu prehrával na gitare ľudovú pieseň Kopala studienku, venoval sa Podhradský štúdiu teológie. Po jej skončení a po zložení prísnej profesorskej skúšky z filozofie, klasických vied a z nemeckej i maďarskej literatúry, krátko pred buržoáznou revolúciou r. 1848/49, pozval ho peštiansky kazateľ Ján Kollár, autor slávnej básnickej skladby Slávy dcéra, za učiteľa slovenského evanjelického cirkevného zboru. Keď Kollár musel v čase revolučných udalostí v Pešti utiecť do Viedne, Podhradský sa stal jeho nástupcom v úrade slovenského kazateľa.

Po utíšení revolučných nepokojov prvou starosťou Podhradského bolo postaviť veľký chrám v dnešnej Rákócziho ulici v Pešti, pre ktorého stavbu získal rozsiahly pozemok od mesta ešte Kollár. Jeho starosti so stavbou chrámu sa skomplikovali po vydaní cisárskeho patentu r. 1859, ktorý mal ukončiť obdobie neústavnosti a porevolučných opatrení v živote evanjelických cirkví augsburského a helvétskeho vyznania. Na odpor uhorskej šľachty narážajúci patent prijalo 341 cirkevných zborov zo všetkých 552 zborov obidvoch cirkví. Postupne však mnohé začali ho opúšťať a pridávali sa na stranu autonomistov, ktorí sa dostávali do vleku už pred pätnástimi rokmi propagovaných tzv. unionistických — zjednocovacích snáh grófa K. Zaya, generálneho inšpektora evanjelickej cirkvi, známeho svojím výrokom: „Nebuďme ani luteránmi, ani kalvínmi, ale buďme Maďarmi!" Maďarizačnými pohnútkami podložené Zayovo úsilie zjednotiť obidve evanjelické cirkvi, ktoré nevzniklo z hlbšieho pochopenia spoločných reformačných základov, ale dalo sa strhnúť do zradného prúdu nábožensky rozkladného a ku klasickým vierovyznaniam ľahostajného liberalizmu, vyvolalo húževnatý odpor u národne uvedomelých a od osvietenského náboženského suchopáru sa odkláňajúcich ku kresťanstvu vieroučne a konfesionálne vyhranenejšiemu slovenských evanjelických kazateľov, medzi ktorými mal významné miesto i slovenský peštiansky farár ev. a. v. zboru Jozef Podhradský, vtedy už i redaktor Evanjelických cirkevných novín, orgánu podľa patentu zriadených cirkevných zborov.

(Pokračovanie.)

Na našom obrázku je nebohý Ivan Rusiňák a nebohý otec Vasilij Solovjev, pravoslávny kňaz v Ľutinej pred ikonostasom vlastnoručne urobeným v chráme uspenia Presvätej Bohorodičky na sv. Ľutinskej hore.

Ľudový cirkevný rezbár Ivan Jurovič Rusiňak

Po prvej svetovej vojne začalo znovu klíčiť grófmi a barónmi zdeptané semienko sv. pravoslávia. Prví pionieri — pravoslávni duchovní — mali plno práce. Gr. kat. veriaci hromadne využívali možnosť, že sa po staročiach mohli zasa vrátiť do lona sv. pravoslávnej cirkvi. Lenže s akými ťažkosťami! Hoci väčšina gr. katolíkov v obci prijala pravoslávie, niekde aj celá obec, podľa vtedajších zákonov chrám zostal aj naďalej v rukách gr. katolíkov. Keď chceli mať pravoslávne bohoslužby, museli si budovať nové chrámy. Aj ich budovali za veľkých ťažkostí a obetí, pretože ľud bol chudobný a zárobku nebolo.

V tomto období nemalou hrivnou prispel aj nebohý IVAN JURIEVIČ RUSINÁK. Narodil sa v Becherove, okres Bardejov, v rodine chudobného roľníka. Už ako chlapec odišiel za prácou a pritúlil sa v Krompašských železiarňach, kde stratil jedno oko. Ako veľmi nadaného mládenca závod ho dal do priemyselnej školy. Nemal žiadnych potomkov, a preto celý svoj um venoval znovurodiacej sa pravoslávnej cirkvi.

Pre chudobné pravoslávne cerkvičky v Ľutinej, Venecii — Lukove, Miľpoš, Becherov začal robiť vyrezávané trojice, prenosné obrazy na púte, klirosy do svätých chrámov a ikonostasy. Svedkami jeho umeleckej tvorivosti sú doteraz prekrásne ikonostasy v pravoslávnom chráme na sv. Ľutinskej hôrke a v Becherove. Obrazy a sv. Trojice sú po mnohých pravoslávnych chrámoch. Všetky tieto práce robil väčšinou za minimálne poplatky, väčšinou len za stravu, na slávu Božiu. Kde pracoval, tam sa aj stravoval a tam aj býval. Okrem rezby zaoberal sa aj inými úžitkovými predmetmi, potrebnými pre chudobný ľud Makovice. Urobil napríklad drevenú mláťačku, kruhovú pílu, hobľovačku, veterný mlyn a pod.

Po druhej svetovej vojne s ľuďmi, s ktorými sa najviac stýkal, optoval do ZSSR, k bratom, ktorých tak miloval. Žiaľ, po vojne skoro zomrel na týfus v roku 1946. Pochovaný je v obci Moskovščina Rovenskej oblasti ZSSR.

Drahí pravoslávni čitatelia! Keď pôjdete na odpust na sv. Ľutinskú horu a budete sa modliť pred ikonostasom, dielom jeho pracovitých rúk, spomeňte si v svojich modlitbách aj na nebohého Ivana Rusiňáka, na ktorého synovia a dcéry nespomenú, lebo bol bezdetný.

Vičnaja im pamjať. Prot. Peter Cuper

Zo života prešovskej eparchie

● **Archijerejská bohoslužba v Prešove.**
V nedeľu dňa 18. 2. 1973 **Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský,** za asistencie pravoslávneho duchovenstva z Prešova, **odslúžil archijerejskú sv. liturgiu.** Bola to nedeľa Mýtnika a farizea, ktorá tvorí prípravu k sv. Veľkému pôstu. Na túto tému kázal správca miestnej farnosti d. o. prot. Roman Ferenc.

● **Dňa 25. 2. 1973, t. j. v nedeľu Bludného syna,** bola odslúžená v prešovskom katedrálnom chráme **panychída za tragicky zosnulého d. o. prot. Pavla Sokolovského, predstaveného chrámu Vzkriesenia v Moskve — Sokoľnikách,** býv. člena KMK v Prahe, ktorý zahynul pri leteckej nehode v Prahe.

● **Veľkopôstne bohoslužby v prešovskom chráme.**
Prvé štyri dni v prvom týždni Veľkého pôstu boli **každý večer odslúžené veľké povečeria s čítaním kánonu sv. Andreja Kritského.** Bohoslužieb sa zúčastnil Preosvietený vladyka Nikolaj a duchovenstvo z Prešova.

● V prvú nedeľu sv. Veľkého pôstu — **v nedeľu Pravoslávia — Preosvietený vladyka Nikolaj odslúžil v Prešove archijerejskú sv. liturgiu.** Asistovali mu miestni duchovní. Preosvietený vladyka Nikolaj **na konci sv. liturgie vo svojej kázni prehovoril o význame Veľkého pôstu** pre spásu ľudskej duše, pre úprimné pokánie, bez ktorého nie je možné prejsť do života večného.

Pracovná porada arcidekanov.

● **Okresní arcidekani sa zišli na pracovnú poradu dňa 20. 3. 1973 na Úrade Eparchiálnej rady v Prešove.** Pod vedením Preosvieteného vladyku Nikolaja rozoberali aktuálne otázky cirkevného života vo svojich arcidekanátoch a vytýčili si plán ďalšej práce v budúcom období.

Zo života michalovskej eparchie

Revízia hospodárenia.
V utorok dňa 27. februára 1973 Eparchiálna revízna komisia michalovskej eparchie **predviedla revíziu hospodárenia Úradu eparchiálnej rady** pravoslávnej cirkvi v Michalovciach za uplynulý rok 1972. (M. Š).

NA NAŠU CIRKEVNÚ TLAČ TENTORAZ DAROVALI TÍTO NAŠI PRIAZNIVCI:

Rodina Kišíková, Slávkovce, okr. Michalovce, 10.— Kčs, Andrej Sabovík, Stretávka, 100.—, vd. Anna Vološinová, Stretávka, 50.—, d. o. Ján Bieloruský, Prešov, 25.—, Mikuláš Škvarka, Švermovo, 50.—, Mária Kršňaková, Švermovo, 37.—, Andrej Budár, Kučany 25.—, Bohuznáma z Kucian 25.—, Bohuznáma z Kucian 25.—, vd. Anna Lukáčová, Dúbravka, 100.—, Barbora Kičinková, Dúbravka, 25.—, Ján Nomočár, Dúbravka, 40.—, vd. Mária Melniková, Dúbravka, 25.—, Kostovčíková z Dúbravky 15.—, Michal Štofa, Šamudovce, 50.—, Pravoslávny farský úrad Ladomírová 500.—, Pravoslávny farský úrad Hažín 100.—, Mária Karšňaková-Timková Záluźice, 30.—, Mikuláš Cvik, Lastomír, 25.—, Mária Demková, Lastomír, 20.—, Alexander Cap, Lastomír, 55.—, a Michal Fečko, Brusnica, 25.— Kčs.

Štedrým darcom Pán Boh zaplať! V budúcom čísle uverejníme ďalšie mená našich priaznivcov.

Posmrtná spomienka

Dňa 23. 12. 1972 tragicky zahynul náš brat kurátor JÁN CHVOSTAĽ, narodený r. 1936 v Michalovciach Močarany. Nebohý pracoval vo Východoslovenských vodárňach, kde bol za svoju statočnú prácu niekoľkokrát odmenený, bol obľúbeným spolupracovníkom a dobrým majstrom. **Ako dobrý kresťan a kurátor plnil si svedomite svoje povinnosti, čo aj dokázal pri oprave nášho chrámu Božieho a farskej budovy r. 1968.** Nečakaná smrť ho vytrhla z rodinného i z nášho kruhu. Boli to pre jeho rodinu i pre nás smutné Vianoce. **Nebohý brat Ján bol pochovaný vo Vrbnici okr. Michalovce, pohrebné obrady vykonal d. o. mitr. prot. P. Spišák, riaditeľ ER v Prešove, a miestny duchovný o. Ján Holonič za prítomnosti veľkého počtu veriacich.** Za spolupracovníkov sa s nebohým rozlúčil zástupca závodu.

Nech Všemoci Pán odmení tvoju šľachetnú dušu v kráľovstve nebeskom!

Vičnaja pamjať!

J. H.

Posmrtná spomienka

Dňa 22. 2. 1973 odovzdal dušu svojmu Stvoriteľovi brat IVAN DŽUGAN, kurátor pravoslávnej farnosti v Medzilaborciach. Nebohý sa narodil 24. januára 1895. Pracoval pri železnici od roku 1913 a pri svojej práci, po druhej svetovej vojne **bol zakladajúcim členom pravoslávnej obce v Medzilaborciach a dlhoročným členom kurátorského zboru.** Pred 2. svetovou vojnou sa pričinil o vybudovanie malého chrámu v meste a po vojne **sa podieľal na práci pri stavbe chrámu — pamätníku.** Do posledných dní svojho plodného života navštevoval sv. chrám a bohoslužby. Bol činný i na kultúrnom poli. **Počas býv. ČSR spolu s M. Václavským a inými kultúrnymi činiteľmi organizoval kultúrny život na Laborecku.** Bol činovníkom spevokolu, ktorý piesňami prinášal radosť pracujúcim a povzbudzoval ich do práce pre krajšiu budúcnosť. Bol tiež zakladateľom potravinárskeho družstva, ktoré pomáhalo biednym a nezamestnaným v ťažkých chvíľach. Brat Ivan i po odchode do penzie v roku 1955 neprestal pracovať v spoločenskom živote, ale svojimi radami a prácou sa podieľal na odstránení rôznych nedostatkov, aby práca na poli hospodárskom, kultúrnom i náboženskom úspešne napredovala.

Na poslednú cestu sa s ním prišlo rozlúčiť mnoho občanov Medzilaboriec, železničiari, s ktorými pracoval 42 rokov, a kultúrni činitelia, ktorí milými slovami ocenili jeho prácu a vyslovili sústrasť rodine zosnulého. Smútime všetci a dlho budeme spomínať na jeho statočný a pracovitý život. Pohrebné obrady vykonal miestny duchovný prot. M. Bega a prot. M. Kurjatnik.

Vičnaja jemu pamjať!

M. I. B.

Posmrtná spomienka

Dňa 5. marca 1973 v Cleveland, Ohio, USA, vo veku 83 rokov odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi **MICHAL SEKERÁK, rodák z obce Bajerovce a čestný člen kurátorského zboru v rodnej obci.**

Brat Michal sa narodil 6. 11. 1890 v Bajerovciach. Ako 19-ročný odchádza za kúskom chleba do USA. V novom prostredí zoznamuje sa s náboženským životom pravoslávnych veriacich **a sám sa hrdo hlási k pradedovskej viere,** i keď rodná obec v tom období bola ešte v právomoci gr. kat. cirkvi. Po celý svoj život **prejavoval veľkú lásku k rodnej obci, spájal ho pocit spolupatričnosti k ukrajinsko-rusínskemu ľudu.** Čítal často diela všetkých buditeľov svojho národa a takto vštepoval lásku svojim príbuzným a známym k týmto buditeľom. Nezabudol ani na chrám v rodnej obci. **V rokoch 1961—1963, keď sa prevádzala oprava sv. chrámu a cirkevných objektov, stáva sa organizátorom finančnej pomoci na túto opravu. Svoju lásku k rodnej obci a pravoslávnej cirkvi spečatil v r. 1966, kedy dáva na starom cintoríne, na pamiatku tam odpočívajúcich rodákov, postaviť veľký kamenný trojramenný pravoslávny kríž.**

V rokoch nedávnych a ťažkých pre pravoslávnu cirkev morálne posilňoval svojich krajanov a stále pripomínal, **aby jeho rodáci nezradili sv. pravoslávie** a ostali verní pravoslávnej cirkvi, čo sa aj stalo, a do dnešného dňa účinkuje v tejto obci pravoslávny duchovný. Za jeho vzťah a lásku k chrámu **bol vymenovaný v roku 1966 za čestného člena kurátorského zboru pravoslávnej farnosti Bajerovce.**

Kto poznal osobne brata Michala, každý hovorí, že ozaj bol to človek štedrého a láskyplného srdca.

Zadušná sv. liturgia za hojnej účasti príbuzných a ostatných veriacich bola odslúžená d. o. J. Frickým, správcom farnosti v Bajerovciach, dňa 9. marca t. r.

Nech telo brata Michala odpočíva v pokoji tam ďaleko od rodnej obce a šľachetná duša jeho nech prijme z rúk Stvoriteľa odmenu večnej radosti.

Vičnaja jemu pamjať!

M. Kopčík, duchovný